

Svårt ekonomiskt läge för flera lokala museer

Kommunernas ansträngda ekonomi under senare år har påverkat de kommunala museerna. Den slutsatsen drar Riksställningar i en ny analys av museernas ekonomiska utveckling. En klar majoritet av de kommunala museerna har haft en inbromsad ekonomi mellan 2009 och 2012, i vissa fall till och med en krympande ekonomi.

Situationen är likartad för de regionala museerna, bland dem landets läns museer. Enligt Riksställningars färsk genomgång hade drygt hälften av de regionala museerna mindre pengar att röra sig med 2012 jämfört med tre år tidigare. Som en följd av den här pengabristen har några museer tvingats minska sin personal med 20-25 procent. Riksställningar varnar i analysen för fortsatt kompetenstapp och krympta verksamheter och talar om riskerna för ett "A- och B-lag" bland landets regionala museer.

Det är viktigt att vi tar dessa varningssignaler på allvar. Museerna verkar under vitt skilda villkor, vilket gör att vissa museer är extra sårbara för svängningar i konjunkturer och anslag. Formerna för finansiering skiljer sig åt, liksom beroendet av offentliga anslag. Det finns enskilda museer som är helt beroende av offentliga medel för sin finansiering. Andra har små eller inga offentliga anslag. Snittet för samtliga museer låg 2012 på 67 procent.

Det är framförallt de statliga museerna, centralmuseerna, som fungerar som lokomotiv för museisektorn. Tack vare

ökade statliga bidrag på 200 miljoner samt återinförda entréavgifter har de ökat sina intäkter med hela 37 procent under perioden 2005-2012.

De kommunala anslagen till museerna har legat i stort sett stilla under denna sjuårsperiod, men minskat med sex procent mellan 2009 och 2012. Detta är bekymmersamt för de kommunala museerna, som är starkt beroende av bidrag och anslag från sina kommunala huvudmän. 60 procent av intäkterna kommer därifrån.

Mycket glädjande är dock att museerna har en uppåtgående trend när det gäller besökarantalet. De hade totalt 17,4 miljoner besök under 2012, varav de regionala och kommunala museerna stod för drygt 10 miljoner. Men för att den positiva utvecklingen ska kunna fortsätta är det nödvändigt att museernas ekonomiska framtid säkerställs.

Med sina rötter i kulturarv och historia kan de spela en stor roll i exempelvis mångfalds- och integrationsarbete.

Museerna är en del av det livslånga lärandet och en naturlig samarbetspartner för landets skolor. Det är viktigt att de kan fortsätta att vara en kreativ plats för skola och lärande med möjlighet till kunskap, inspiration och nya perspektiv.

Om den finansiella tryggheten inte är på plats, är det uppenbar risk att det på sikt sker en utarmning och kvalitetssänkning. Många av landets museer har på bara någon generation förvandlats från ganska slutna kunskapsrum, uppbyggda kring samlingar, till viktiga kuggar i ett komplext samhällsbygge.

De lokala museernas betydelse för tillväxt och regional attraktionskraft kan heller inte överskattas. Utan dem skulle många kommuner och regioner stå svagare. Detta är ytterligare ett skäl till att de måste ges goda möjligheter att verka. Som exempel kan nämnas att utländska museibesökare årligen beräknas generera mellan 2,5 och 6,7 miljarder kronor per år, i form av så väl biljettintäkter som övrig konsumtion under vistelsen i landet.

Den tydliga inbromsning av vissa museers ekonomiska utveckling som skett efter 2009 är en väckarklocka för våra beslutsfattare. Vad som behövs nu är en fördjupad diskussion om både de kommunala och regionala museernas situation och utveckling. I annat fall är risken uppenbar att ett antal museer runt om i landet hamnar i en negativ spiral med försämrad kvalitet och ytterst avveckling som följd.

Robert Olsson

Ordförande Riksförbundet Sveriges museer

Yvonne Hagberg

Vice ordförande Riksförbundet Sveriges museer

Mats Persson

Generalsekreterare Riksförbundet Sveriges museer